

Van ouderling-kerkrentmeester in een stadsgemeente tot kerkrentmeester in een Gronings dorp

Tekst Nico de Jong **Beeld** Dirk Toes, Wikipedia

Dirk Toes (56) is voor mij een oude bekende. Zo'n dertig jaar terug waren we collega's in het karakteristieke ABN-kantoor aan de Beijerlandse laan in Rotterdam-Zuid. Dirk werkte destijds als beleggingsadviseur en ikzelf hield me bezig als kassier met vreemde valuta. Na lange tijd kwamen we elkaar weer tegen. Nu niet in de bankensector maar in de kerkrentmeesterlijke hoek.

Kun je iets vertellen over je professionele achtergrond?

"Ik ben 35 jaar werkzaam geweest in de financiële sector. Daar heb ik financiële adviesfuncties gehad, waarvan in het laatst de functie van specialist vermogensadvies. Je begeleidt cliënten met een bepaald vermogen om dit op termijn zo goed mogelijk te laten renderen teneinde de opgegeven doelen te kunnen realiseren. Je bepaalt samen met de cliënt het risicoprofiel aan de hand van het doel, de beleggingshorizon, de kennis/ervaring en de risicoacceptatie. Tenslotte vul je de beleggingen in en bespreek je jaarlijks de persoonlijke situatie en of de financiële situatie hier nog op aansluit."

Je was kerkrentmeester van de Maranathakerk in Rotterdam-Zuid. Kun je iets vertellen over je ervaring aldaar?

"Jazeker, dat was mijn eerste ervaring als kerkrentmeester. Ik heb daar twee termijnen mogen dienen en heb er veel geleerd. De gemeente maakte deel uit van de Protestantse Gemeente te Rotterdam Zuid. We hadden dus een wijkcollege bestaande uit ongeveer 6 personen dat weer deel uitmaakte van het overkoepelend college van kerkrentmeesters. Daarom konden we als wijk niet over alle zaken zelfstandig besluiten nemen. De Maranathakerk is een bijzonder gebouw met veel symboliek. Veel van die symboliek was in de loop der tijd verloren gegaan en is in die tijd voor een deel weer in ere hersteld. Verder had de kerk een hoge toren waarvan door telecombedrijven door plaatsing van zenders dankbaar gebruik werd gemaakt. Mijn functie in het college van kerkrentmeesters was penningmeester. Zaken waar ik mee te maken had waren onder andere begrotingen, jaarcijfers en uiteraard Actie Kerkbalans. Twee jaar nadat ik ben afgetreden ben ik nog pastoraal ouderling geweest. In tegenstelling tot andere stadsgemeenten was de Maranathakerk een groeigemeente. Er waren veel jongeren. De predikant had duidelijk ook connectie met de jeugd."

Dirk Toes

Inmiddels ben je kerkrentmeester in het Groningse Sebaldeburen. Hoe kwam je daar terecht?

"Op zich is het een hele stap om vanuit Rotterdam, waar je roots liggen, naar Groningen te vertrekken. Mijn vrouw en ik hadden het verlangen in ons hart en de roep van God ervaren om ons aan te sluiten bij een kleine kwetsbare gemeente in het noorden van het land. De geschiedenis van de roeping van Abram heeft daarbij een rol gespeeld. Daarbij speelde nog het aspect dat vanuit de PKN er veel aandacht is voor de grote steden. Er zijn veel missionaire initiatieven en er worden pioniersplekken opgestart. Voor ons gevoel was er minder aandacht voor de kleine dorpskernen. Destijds voelden we de roep naar de stad en nu na 18 jaar was het de tijd om naar een dorp te vertrekken. We zijn naar Leek verhuisd, en hebben ons uiteindelijk aangesloten bij de kleine Hervormde Gemeente te Sebaldeburen. Kort na onze verhuizing brak de lockdown als gevolg van corona aan. We vonden dat best moeilijk. Juist in die tijd benaderde de kerkenraad mij met het verzoek om kerkrentmeester te willen worden. Hier zagen we duidelijk Gods leiding in. Tot die tijd bestond het college van kerkrentmeesters uit één persoon die ouderling-kerkrentmeester was."

De Hervormde Kerk te Sebaldeburen

Wat motiveert je als kerkrentmeester?

"Kerkrentmeesterlijk werk kan als weinig geestelijk en meer zakelijk worden ervaren. Wat mij motiveert is dat we als kerkrentmeesters een onderdeel vormen van het geheel van de gemeente, waarin allerlei activiteiten plaats vinden die er ten diepste op gericht zijn om het Evangelie van de bevrijdende liefde van Jezus Christus uit te dragen. Iedereen in de kerk kan zijn bijdrage daaraan leveren met de door God ontvangen talenten. In coronatijd kunnen we als gemeente iedere zondag de dienst bijwonen. We hebben 30 actieve leden, dus dat past precies. Ik zie het kerkrentmeesterschap niet als een losstaand iets, maar meer als ingebed in het geheel van het gemeente-zijn. Zo mogen we ons door God geroepen weten om dienstbaar te zijn in de kerk. Dat geeft vreugde en maakt je bescheiden."

Wat is er verschillend ten opzichte van Rotterdam-Zuid?

"Deze gemeente is een pioniersplek vanuit de IZB. Dat is uniek omdat het een reeds bestaande dorpsgemeenschap betreft. Verder hebben we een historisch kerkgebouw dat Rijksmonument is evenals de pastorie. Hierbij heb je met specifieke regelgeving te maken. Verder hebben we een begraafplaats rond de kerk. Daarvoor moet sinds kort een gescheiden financiële verantwoording worden afgelegd. Onlangs heb ik een aanvraag gedaan in het kader van de mijnbouwschaderegelgeving. We hebben namelijk scheuren geconstateerd in de muur van de pastorie. Ook in deze regio neemt het kerkbezoek af. Toch heeft iedere dorpsling iets met het kerkgebouw en willen de meeste dorpslingen bij het kerkgebouw worden begraven. We hebben als kerk een boekhouder die door de kerk wordt ingeschakeld. Hij is tevens voorzitter van een college van een andere gemeente en heeft veel kennis en ervaring."

Hoe denk je dat colleges het beste met hun vermogen kunnen omgaan en zijn er in de huidige marktomstandigheden goede alternatieven voor sparen?

"Het vermogen van een gemeente is door gemeentelieden bij elkaar gebracht om het gemeenteleven mogelijk te maken. In zijn algemeenheid moet je er daarom zorgvuldig mee omgaan. Maak onderscheid in vermogen dat op

korte termijn nodig is voor de exploitatie en in vermogen dat voor een langere periode beschikbaar is. Neem voor de eerstgenoemde categorie geen enkel risico. Beleggen kan op diverse manieren zoals in aandelen, obligaties, onroerend goed, derivaten en dergelijke. Breng in ieder geval een goede spreiding in diverse assets aan en laat het professioneel beheren. Hierbij denk ik aan diensten van beleggingsinstellingen die via banken worden aangeboden. Belangrijk is het om een beleggingsstatuut te hebben waarin de uitgangspunten van het beleggingsbeleid zijn opgenomen en waarin staat welke risico's aanvaardbaar worden geacht. In het algemeen zou ik een laag risicoprofiel kiezen en een klein deel van het vermogen in aandelen beleggen omdat daarmee op lange termijn rendement wordt gehaald. Maar we leven in een bijzondere crisistijd. Wereldwijd is er een recessie terwijl de beurzen nauwelijks een daling hebben laten zien. Tot nu toe hebben zich minder faillissementen voorgedaan dan voor coronatijd. Diverse overheden hebben geld in de economie gepompt om bedrijven te stimuleren. Maar dit zal een keer stoppen, met als gevolg dat er alsnog veel faillissementen zullen optreden en de mondiale werkloosheid zal toenemen. Een belegger wil graag vooruit kijken, maar dat is nu erg lastig vanwege de onzekerheden in de markt. Redenen om voorzichtig te zijn met het beleggen in zakelijke waarden als aandelen en onroerend goed. Ook in vastrentende waarden (bijvoorbeeld obligaties) is weinig eer te beha- ►

len. De rendementen zijn marginaal en worden vaak door de kosten van beheer nog eens vrijwel geheel te niet gedaan. Houd daarom de markt in de gaten en hou voorlopig de hand op de 'beleggingsknip'. Leg je eieren niet één mandje. Wees voorzichtig, blijf spreiden en wees je bewust van de risico's."

Hoe zie je de toekomst van het kerkbeheer in kleine kerkelijke gemeenten?

"Daarover heb ik wel mijn zorgen. De praktijk wordt bewaarheid door de vele kerksluitingen en dat is pijnlijk. Het kerkbezoek neemt af en de vergrijzing neemt toe. Er is een tekort aan vrijwilligers. Verder nemen de inkomsten af en de tekorten toe. Mogelijk kunnen er nieuwe vormen van samenwerking tussen kerkelijke gemeenten komen. Beleid hierop maken is nodig. Die gedachtegang heeft in Sebaldeburen geleid tot de samenwerking met de IZB om een pioniersplek te starten met succes: er is een kerkelijk werker aangesteld voor

vier jaar, we hielden vakantiebijbelweek, er loopt een Alphacursus en daar zijn we dankbaar voor. De gemeente groeit. Probeer daarom waar mogelijk de samenwerking te zoeken en informeer eens bij de IZB."

Waar word je als kerkrentmeester blij van en wat wil je andere kerkrentmeesters meegeven?

"Ik word blij omdat ik het vermogen heb gekregen om achter de zakelijk dingen en de cijfers de mens te blijven zien. Neem bijvoorbeeld de Actie Kerkbalans. Je kunt het resultaat zakelijk zien als optelsom van toegezegde bedragen. Je kunt ook verder kijken en vragen stellen waarom iemand minder heeft toegezegd als voorheen. Zijn er problemen of is men ontevreden? Een goede reden om eens langs te gaan met een ouderling misschien? Probeer verder je focus te verbreden buiten je eigen gemeente. We mogen deel uitmaken van de wereldwijde kerk waarvan Jezus het hoofd is. Dat geeft moed en dat biedt zeker toekomst!"

Wees bereid verantwoording af te leggen

In gesprek met Wim Oosterom, voorzitter GCBB

Tekst Jos Aarnoudse **Beeld** W. Oosterom, Pixabay

Als het om financiële vraagstukken in de kerk gaat, dan is het Generaal College voor de Behandeling van Beheerszaken (GCBB) natuurlijk wel een instantie waar je wat van wilt horen als 'journalist'. Het GCBB is het centrale orgaan binnen de Protestantse Kerk dat de regelingen rond het financieel toezicht in de kerk behartigt. Het zijn de Classicale Colleges (de CCBB's) die het toezicht daadwerkelijk uitvoeren.

De heer Wim Oosterom is voorzitter van het GCBB. Wij vragen hem of hij iets merkt van enige onrust onder kerkrentmeesters en diakenen, nu de rendementen op vermogens zo dalen en er op spaarrekeningen boven steeds lagere tegoeden negatieve rente betaald moet worden.

Oosterom: "Het is zeker te merken dat lokale gemeenten en diaconieën die vermogen hebben ermee bezig zijn, en er soms ook wel mee worstelen. Dat komt inderdaad enerzijds doordat rendementen op spaartegoeden verdampen. Maar ook de discussie in de kerk over 'werkzaam vermogen' speelt een rol. Ook het feit dat we vanuit het GCBB meer transparantie nastreven rond de vermogens van plaatselijke gemeenten en diaconiën speelt, denk ik, een rol. Alles bij elkaar genomen brengt dat de colleges ertoe om – misschien meer dan in het verleden – na te denken over hun vermogen. Wat is de functie ervan? Hoe moeten we het beheeren of laten beheeren? Als de inkomsten vanuit rendement wegvallen, gaan we dan interen, of juist niet? Moeten we meer gaan beleggen? Maar hoe dan?"

Richtlijn Beleggen komt eraan

Wim Oosterom vervolgt: "De positieve kant is dat er dus bezinning ontstaat. De negatieve kant kan zijn, dat ieder voor zich aan niet zo goed doordachte experimenten gaat beginnen. Dat hebben we zien aankomen. Dus binnen het GCBB hebben we het afgelopen jaar gewerkt aan een 'Richtlijn Beleggen', dit ook omdat de Generale Regeling dat van ons vraagt. Richtlijn klinkt wat te directief misschien en te veel van bovenaf. Het gaat in ieder geval om de verplichting een beleggingsstatuut op te stellen. Daarmee willen we gemeenten en diaconieën vooral laten nadenken over beleggen. In de richtlijn staan vervolgens voor het opstellen van zo'n statuut stevige adviezen waar je aan moet denken als je het pad van beleggen wilt gaan betreden. Binnen de CCBB's is er best wat discussie over hoe dicht we nu op de lokale colleges zouden moeten zitten. Het blijft immers in eerste instantie hun verantwoordelijkheid hoe ze met het hun toevertrouwde geld omgaan. Maar je wilt ook meehelpen om ongelukken te voorkomen. De vraag naar een *guideline* werd steeds vaker gesteld."